

építészeti igazgató voltak a legnagyobb ellenségei. Ezek koholt vádakkal aláásták tekintélyét és végül is kieszközölték, hogy a válságot elbocsássa és megszegje a vele kötött szerződést. Hosszú pereskedés támadt Kiss és a társulat között, végül is Kiss meglegelte a hajszát és, hogy rossz viszonyain pillanatnyilag segítsen, kiegyezett a társulattal. Mindössze 25.000 forintot kapott. A jövedelemből való részesedésről, a részvényekről és arról a jogról, hogy az igazgatói állás a Kiss családban öröklődjék, le kellett mondania.

Az általa alapított társaság ilyen eljárása mélabussá tette Kisst, aki meghasonlott az egész világgal. „Búbánataim tűnődése” c. írásában keserűen panaszkodik a „gazok és irigyek” árnykodásai miatt és azt tanácsolja mindenkinek, hogy ne tegyen hasznosat,

mert jutalma csak irigység, bántódás és üldöztetés lesz.

Amikor meghalt, kívánság szerint Ujverbászra, a csatorna mentén lévő szőlőjében temették el. Síremléket állítottak neki, amelyen a következő latinfeliratú szöveg olvasható: Itt nyugszik Kiss József magyar nemes, kinek halhatatlanságát ez a Ferenc csatorna bizonyítja, halandóságát pedig ez a márvány hirdeti. Született Budán 1748 március 19-én, meghalt a bácskai Zomborban 1813 március 13-án.

A csatorna ott folyik a sírja mellett és bizonyítja, mennyire igaza volt Kissnek amikor ezeket a látnoki sorokat leírta:

„Ha a vetés még nem áldd aranyos gabonával,

Áldd dúsan a kalász majd az idők folyamán”.

MUHI JÁNOS

ÉLET ÉS KULTURA

ZENE

A MŰVÉSZI MAGYAR KARÉNKELÉS igazi ünnepe volt a Polgáriiskolai Tanárképző Főiskola Kamara-Kórusának jubiláris hangversenye. A tíz éves fennállását ünneplő együttes mintaszerűen gondos összeállítású műsorral, az előadott kórusművek kicsiszolt megszólaltatásával igazolta, hogy ma is hivatása magaslatán áll. Ennél nagyobb elismerést a Kamara-kórus nem kaphat. Mert hivatása nemcsak Szegeden, hanem országos méretben is nagy jelentőségű. Városunkban ők szereztek polgárjogot s neveltek, ma már lelkes, hozzáértő közönséget az új magyar kórusirodalomnak, nagyobb távlatokból tekintve pedig melegágya ez a kis együttes a megtámaszkodott magyar térekre szerteszéledő jövőző polgáriiskolai énektanárok zenei kultúrájának. Ezeknek a lelkes fiatal tanárjelölteknek küldetésük van népünk legszelebb rétegeihez. Feladatuk nem kisebb, mint egy egészségesebb, egységesebb,

művészibb nemzeti közizlés kialakítása. Most kell sokat gyűjteniök, hogy egykor sokat adhassanak. Ennek a gyűjtő munkának hivatott irányítója és mestere dr. Szeghy Endre főiskolai tanár, a kamara-kórusnak megalapítója s kezdettől fogva lelkes vezetője. Őhozzá fiatalságunk igazán jó iskolába jár. Aldozatoslelkű szolgája a kórusművészetnek. Egyszer fölismerte a jót, az egyedül járható, célravezető utat, s az életét tette rá. Tíz év alatt még nem történt meg, hogy olcsóbb, alkalmi szempontokért énekesei ajkáról hozzájuk nem méltó darab hangzott föl volna. A rábizottakon keresztül nevelte ezzel a közönséget is, amikor a népszerűség könnyű babérjai helyett inkább a hallgatóságával szemben is magasabb igényeket támasztott. Hisz a remekművek minden képzőművészetben csak keveseknek szólnak. A jubiláris hangverseny díszes közönsége a legszebb bizonyítéka, — hála az időközben föl-

sorakozó lelkes segítőtársaknak is! — hogy a tíz éves kitartó munka meg- hozta a gyümölcsét. Ma már az új kórusirodalom Szegeden lelkes hallga- tóságra talál s egy ilyen, csaknem ki- vétel nélkül nem helybeli énekesekből álló kissozámú együttes előadása is zsú- foít széksorokat vonz. — Műsorszer- kesztési művészetén túl Szeghy Endre az előadásban sem marad adósa a „jót, jól“ elvének. Csodálatos mű- gonddal készít elő minden apró kis részletet. A részletmunka mégsem vész bele unalmas pepecselésbe, hanem a lenyűgöző egész éppen a részletfinom- ságok árán domborodik ki (pl. Bárdos: Alleluja c. művének előadása). A ka- mara-kórus mint gyakorlott és dolgo- biztos együttes megengedheti magának azt a fényűzést, hogy amikor helyén való, olyan finom pianissimó- énekel, amelyet más énekkarból keveset hal- lani. Ez már a karéneklés magas is- kolója, csak kevesen jutnak el ideig. A túlhangos kórus mindig a sötétben félő ember kiáltozására emlékeztet. Aki hallotta a bevezető számként elhang- zott Ingegneri: O bone Jesu fölszálló sóhaját, lehelletfinom könyörgését, az ma sem tud szabadulni ennek a kis, egyszerű eszközökkel dolgozó, klasszi- kus remekműnek hatása alól. — Végül, de nem utolsó sorban értékelendő erős- sége a kórusnak: értelmes, szép szö- vegmondása. Éppen a klasszikus poli- fónia mesterei teszik legjobban próbá- ra ebből a szempontból az énekeseket. Sokszor minden szólam más szövegre dalól s bizony ember legyen a talpán, aki a „zürzavarból“ valamit is ki tud hámozni. Ilyenkor csak a vezető- szólam helyes kiemelése és az értelmes beszéd menti meg a helyzetet. Mindezen föl- lül még arra is maradt erejük, hogy a szép magyar kiejtés országos, az idén Szegeden is meghonosodott mozgalmát elindító Kodály Zoltánnak erre vonat- kozó legfinomabb utasítását is meg- valósítsák. „A székeleyekhez“ c. műben az egész közönség fölfigyelt az é hang- zók ma még szokatlan, de friss, jól- eső színfoltként ható megszólaltatására. A hangverseny első részében egyházi műveket halottunk. Nyugati klasszikus szerzők mottói után — nem csoda, hogy szépen illeszkedett közéjük Ko- dály: Pange lingua-ja, hiszen egy tő- ről fakadtak — Bárdos Lajos két kó- rusát hallottuk. Két kis gyöngyszeme az új magyar kórusirodalomnak. A Ka-

szap István tiszteletére írt Ünnepi ének az áhitat és Isten-szeretet legtítkosabb, legrejtettebb húrjain játszik. A nagy- szabású „Alleluja, dicsérjétek!“ pedig az Űristen nagyságáról, fenségéről mond zsoltár-szavakra a muzsika nyelvén lélekzet-elállító, nagyszerű dolgo- kat. Igen szerencsés gondolat volt ép- pen ehhez a műhöz segítséget kérni. A 80 főből álló főiskolai kórus ajkán aztán maradéktalanul érvényesült en- nek a ritkán hallható Bárdos-szerze- ménynek minden rejtett szépsége.

A második részt a madrigálok nyitot- ták meg. Ma kétségtől, ezek a klasz- szikus időkből örökségül kapott játé- kos hangulatképek legkedveltebb szá- mai énekeseknek és közönségnek egy- aránt. Pajkos vidámságuk, huncutkodó jókedvük mindenkit magával ragad. Hátba még olyan pompás előadásban kapjuk, mint most a kamara-kórustól! Egyformán zúgott a taps Steffani: A kakuk c. néhány ütembe sűrített víg- operája, Marenzio: Szép hajnal-t festő alkarellje, Certon vizet árasztó, tavá- szí széllel versenyt futkározó Vig dal- a és a szegény líra tragédiáját elmesélő Lassus: Libanót-ja után. Az énekesek és közönség között ritkán tapasztalható közvetlen, családias hangulatot a sor- rakerülő népdalfeldolgozások csak el- mélyítették. Bárdos L. sziporkázó szel- lemességű ötletei új köntösbe öltöztet- ték a sok-sok éves dallamokat. A kö- zönség legszívesebben egyként megis- mételtette volna a Tiszai dallamokat, a Vidám népdalokat vagy a Bogojai táncdalokat. Azonban az emberi hang nemcsak a legszebb, hanem egyben a legkényesebb hangszer is. Az egyvög- ben elhangzó sok népszerű műsorszám nem a közönséget, hanem az énekes- ket fárasztotta ki. Csak ezzel tudjuk megmagyarázni, hogy a minden szem- pontból egész embert kívánó Kodály: A székeleyekhez c. művéhez a kórus erejének utolsó fellobbanására volt szükség.

„Nem sokaság, hanem lélek...“, mondja a kamara kórus jelmondata. Ennek a léleknek tüzeit, erejét éreztük nemcsak ezen a jubiláris hangverse- nyen, hanem egész eddigi működésü- kön. Ez a lélek segítse és erősítse ér- demes vezetőjével együtt a kórus min- den tagját további munkájában.

MAKLÁRI LAJOS